

Nota voor Gedeputeerde Staten

Natuur en Water

Onderwerp Plan van aanpak verbetering natuurcompensatie
Documentnummer DOC-00854648
Datum 20 november 2025

0. Samenvatting

Bij de behandeling van het statenonderzoek naar de kwaliteit van natuurcompensatie op 9 mei 2025 in Provinciale Staten heeft gedeputeerde Faassen namens het college van GS toegezegd om een plan van aanpak op te stellen voor Q4 in 2025 (sonderend te behandelen in de commissie Leo in Q1 2026) waarin wordt ingegaan op de aanbevelingen in het statenonderzoek, die zijn voortgekomen uit het uitgevoerde onderzoek door de Controlecommissie, naar de kwaliteit van uitgevoerde natuurcompensatie (toezegging 9666). In deze GS-nota wordt u voorgesteld om het sonderend stuk met het plan van aanpak vast te stellen en toe te zenden aan PS.

In het plan van aanpak staan voorstellen om het natuurcompensatie-beleid te verbeteren. Een groot deel van de voorgestelde wijzigingen zal leiden tot een aanpassing van de Omgevingsverordening Limburg. De behandeling van de wijziging van de omgevingsverordening is voorzien op 25 september 2026 in Provinciale Staten. Een aantal van de voorgestelde verbeteringen betreft maatregelen om processen bij natuurcompensatieprojecten te verbeteren.

De belangrijkste voorgestelde wijzigingen zijn: het vergroten van transparantie, betere veldcontrole, het beëindigen van de optie voor financiële natuurcompensatie en het verhogen van de kwaliteitstoeslag voor moeilijk vervangbare natuur. Verder wordt voorgesteld om natuurcompensatie binnen en aansluitend aan het Natuurnetwerk Limburg mogelijk te maken en het beheer van natuurcompensatie na afloop van de overeenkomst te borgen door deze toe te voegen aan het regulier gesubsidieerd natuurgebiedenbeheer. Bij provinciale natuurcompensatieprojecten worden, net als bij externe natuurcompensatieprojecten, drie veldbezoeken afgelegd. Verder worden binnen het provinciaal project dat aanleiding is voor de compensatieverplichting financiën gereserveerd voor 10 jaar beheer.

In een bijlage bij het plan van aanpak is het rapport: *Stand van zaken uitgevoerde natuurcompensatie in Limburg* toegevoegd. Met deze rapportage is invulling gegeven aan toezegging 9664 om een overzicht aan te leveren van natuurcompensatieprojecten met daarbij de toestand van zaken per project. Hiermee wordt ook de gevraagde informatie gegeven waar om werd gevraagd in de aangehouden motie van de heer Megens, PVV (Inzicht in de bestedingen natuurcompensatiegelden).

1. Beoogd resultaat (output/outcome)

- Instemmen met de sonderende nota om deze vervolgens te delen met Provinciale Staten voor de sonderende bespreking in de Statencommissie Leefomgeving van 23 januari 2026.

2. Toelichting

In 2024 is op verzoek van de Controlecommissie door de statenonderzoeker een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van uitgevoerde natuurcompensatie. De resultaten van het onderzoek zijn beschreven in het rapport: *Kwaliteit uitgevoerde natuurcompensatie in Limburg. Nota van bevindingen met conclusies en aanbevelingen* (Maastricht, februari 2025). Deze rapportage, inclusief de bestuurlijke reactie hierop door uw college, is op 28 maart 2025 in een statenvoorstel aan PS gestuurd (PS DOC-00770891).

In de Statencommissie Leefomgeving van 25 april 2025 is het resultaat van het onderzoek naar de kwaliteit van de uitgevoerde natuurcompensatie in Limburg gepresenteerd. Daarna heeft op 9 mei 2025 behandeling in PS plaatsgevonden, waarbij PS de aanbevelingen van de Controlecommissie heeft overgenomen, met kennisneming van de reactie van uw college. Gedeputeerde Faassen heeft daarbij namens uw college toegezegd om uiterlijk Q4 2025 een plan van aanpak op te stellen en sonderend voor te leggen aan de Statencommissie LEO, waarin wordt ingegaan op de aanbevelingen van de Controlecommissie (toezegging 9666). Op 23 mei 2025 is in de agendacommissie van PS en de statencommissie LEO besloten dit te agenderen in Q1 in 2026. De behandeling in de statencommissie is voorzien op 23 januari 2026.

Tevens is toegezegd om een overzicht aan te leveren van natuurcompensatieprojecten met daarbij de stand van zaken per project (toezegging 9664). Om invulling te geven aan deze toezegging zijn in 2025 aanvullende veldbezoeken uitgevoerd bij de natuurcompensatieprojecten. De bevindingen daarvan zijn weergegeven in het rapport: *Stand van zaken uitgevoerde natuurcompensaties in Limburg*, dat als bijlage is toegevoegd aan het plan van aanpak. Met deze rapportage is invulling gegeven aan toezegging 9664 om een overzicht aan te leveren van natuurcompensatieprojecten met daarbij de toestand van zaken per project. Hiermee wordt ook de gevraagde informatie gegeven waar om werd gevraagd in de aangehouden motie van de heer Megens (Inzicht in de bestedingen natuurcompensatiegelden). Voor dit rapport zijn veldcontroles uitgevoerd bij projecten die in het statenonderzoek niet werden behandeld. De belangrijkste conclusies van dit aanvullend onderzoek zijn dat alle projecten voldoen aan de oppervlakte-verplichting, dat bij drie van de 19 onderzochte projecten sprake is van te veel (meer dan 10%) uitval in de aanplant en dat bij één casus sprake is van achterstallig beheer. Deze conclusies lijken positiever over natuurcompensatie dan het onderzoek van de Statencommissie uit 2024. Dit wordt in belangrijke mate veroorzaakt doordat er specifiek bij de natuurcompensatie van de Buitenring Parkstad sprake was van een behoorlijke achterstand in beheer. Er is inmiddels gestart met een inhaalslag op dit beheer.

Het *Plan van aanpak verbetering natuurcompensatie* beschrijft op welke wijze uw college de aanbevelingen uit het hiervoor genoemde onderzoek wil doorvoeren in het provinciaal beleid en regelgeving. Het betreft daarnaast wijzigingen in interne processen van de provincie. De beoogde wijzigingen in de regelgeving ten aanzien van natuurcompensatie zullen worden voorgelegd aan PS bij de aankomende wijziging van de omgevingsverordening op 25 september 2026.

De belangrijkste voorgestelde wijzigingen zijn: het vergroten van transparantie, betere veldcontrole, het beëindigen van de optie voor financiële natuurcompensatie en het verhogen van de kwaliteitstoelage voor moeilijk vervangbare natuur. Verder wordt voorgesteld om natuurcompensatie binnen en aansluitend aan het Natuurnetwerk Limburg mogelijk te maken en het beheer van natuurcompensatie na afloop van de overeenkomst te borgen door deze toe te voegen aan het regulier gesubsidieerd natuurgebiedenbeheer. Bij provinciale natuurcompensatieprojecten worden, net als bij externe natuurcompensatieprojecten, drie

veldbezoeken afgelegd. Verder worden binnen het provinciaal project dat aanleiding is voor de compensatieverplichting financiën gereserveerd voor 10 jaar beheer.

In het plan van aanpak wordt invulling gegeven aan het uitgangspunt in het Limburgs Natuurprogramma 2023-2030 dat compensatie in natura de voorkeur heeft boven financiële compensatie. De voorgestelde invulling sluit het overdragen van de compensatieverplichting aan de provincie uit maar houdt de mogelijkheid open dat een initiatiefnemer van een ruimtelijk project de uitvoering overlaat aan een derde (bijvoorbeeld een natuurbeheerder). De provinciale uitvoeringsorganisatie kan wel natuurcompensatie voor eigen projecten verzorgen.

In het plan van aanpak is een voorstel opgenomen over beheer van natuurcompensatie bij provinciale projecten. Wanneer de provincie zelf initiatiefnemer is wordt natuurcompensatie vastgelegd in een besluit van uw college inclusief financiële dekking voor het beheer voor een periode tien jaar (waarbinnen drie controles plaatsvinden). Daarmee worden provinciale projecten het zelfde behandeld als natuurcompensatie-projecten van andere initiatiefnemers.

Om het beheer van natuurcompensatie ook na afloop van een natuurcompensatie-overeenkomst veilig te stellen is in het plan van aanpak het voorstel opgenomen om afgeronde natuurcompensatieprojecten (na tien jaar) mee te nemen in het regulier natuurbeheer in het NNL onder het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Hiermee wordt voorkomen dat natuurcompensatie weer telooft door ontbrekend natuurbeheer na het aflopen van de natuurcompensatie-overeenkomst.

In overeenstemming met het Limburgs Natuurprogramma 2023-2030 is in het plan van aanpak is het voorstel opgenomen om de mogelijkheid te bieden om natuurcompensatie ook aansluitend aan het Natuurnetwerk Limburg te realiseren. Hiermee wordt geborgd dat de oppervlakte van het Natuurnetwerk Limburg niet afneemt. Daarmee voldoet de provinciale regelgeving aan de wettelijke eis vanuit het Besluit kwaliteit leefomgeving van het Rijk dat er geen afname in oppervlakte mag zijn van het natuurnetwerk bij natuurcompensatie.

Om natuurcompensatie meer transparant te maken is in het plan van aanpak een voorstel opgenomen om Provinciale Staten jaarlijks te informeren over de stand van zaken en om op de website van de provincie informatie te verstrekken over natuurcompensatieprojecten.

Voorgesteld wordt om het *Plan van aanpak verbetering natuurcompensatie* sonderend aan de Statencommissie Leefomgeving voor te leggen, zodat de Statencommissie kennis kan nemen van de voorgestelde aanpak en regelgeving en desgewenst suggesties kan meegeven die bij de verdere uitwerking kunnen worden betrokken.

3. Bestuurlijke aandachtspunten

In het verleden is onvoldoende aandacht geweest voor het beheer van natuurcompensatiepercelen in provinciaal eigendom. Er zijn nu nieuwe interne procesafspraken gemaakt voor beheer en de beheeroverdracht van natuurcompensatie waarbij de provincie zelf de initiatiefnemersrol heeft. Om de opgelopen beheerachterstand bij enkele provinciale projecten weg te werken zijn interne afspraken gemaakt en zijn er inmiddels financiële middelen vrijgemaakt.

In het ontwerp van de POVI is het voornemen opgenomen om de rolverdeling tussen provincie en gemeenten voor wat betreft de werkwijze bij natuurcompensatie te herzien. Dit vanwege de instructieregels in de Omgevingsverordening die vooral gericht zijn op gemeenten, omdat zij in de meeste gevallen het bevoegd gezag zijn voor het wijzigen van een Omgevingsplan. Een andere rolverdeling tussen provincie en gemeenten vraagt om een zorgvuldig afgewogen proces en een aanpassing van de omgevingsverordening waarvoor nu onvoldoende tijd beschikbaar is. Dit maakt dat de herziening van de rolverdeling op te pakken na vaststellen van de POVI 2026 en niet zal worden opgenomen in het voorstel voor wijziging van de Omgevingsverordening dat in september 2026 in PS zal worden behandeld.

Bij provinciale (infra)projecten dienen middelen voor beheer gedurende een periode van 10 jaar onderdeel te zijn van de projectbegroting (zoals ook het geval is bij externe projecten). Dit vraagt voor lopende projecten aanvullende besluitvorming in de P&C-cyclus.

4. Lobby - aspecten

n.v.t.

5. Relatie met Programmabegroting

Hoofdstuk 1: Perspectief Landelijk gebied.

6. Juridische aspecten

De taak van de provincie, om het NNL te beschermen vindt zijn oorsprong in nationale wetgeving, vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Het Bkl stelt de inhoudelijke normen voor gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk met het oog op het realiseren van de nationale doelstellingen en het voldoen aan internationale verplichtingen. Het Bkl is één van de vier Algemene Maatregelen van Bestuur die invulling geven aan de Omgevingswet.

Natuurcompensatie mag volgens het Bkl niet leiden tot een afname van kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk. Hiervoor dienen in de omgevingsverordening regels te worden opgenomen die ervoor zorgen dat bij realisatie van natuurcompensatie er geen afname is van oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk. Een vertaling van de vereisten vanuit het Bkl heeft plaatsgevonden in de Omgevingsverordening Limburg 2021.

Bescherming van het NNL en compensatie bij aantasting zijn dus een wettelijke taak van de provincie. Deze taak is door de Provincie Limburg uitgewerkt in de POVI (en in het ontwerp van de POVI 2026), het Limburgs Natuurprogramma, de Limburgse aanpak bossen en het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied. De regelgeving is vastgelegd in de Omgevingsverordening Limburg 2021. Deze documenten zijn in het plan van aanpak kort toegelicht.

7. Inkoop- en aanbestedingsaspecten

n.v.t.

8. Financiële en cofinancieringsaspecten

Het voorstel is om natuurcompensatielocaties na afloop van de overeenkomst mee te nemen in het regulier natuurbeheer van het Natuurnetwerk Limburg onder het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Dit leidt tot beperkte extra uitgaven.

Het benodigde bedrag voor natuurbeheer op natuurcompensatie-percelen loopt de komende jaren op tot ca. €47.000,00 in 2035 wanneer alle huidige natuurcompensatie-overeenkomsten aflopen. Daarbij is niet meegerekend dat er tegelijkertijd ook beheerkosten zijn weggevallen vanwege de ruimtelijke ontwikkelingen die aan de natuurcompensatie ten grondslag heeft gelegen. Het bedrag is een schatting gebaseerd op de normbedragen voor beheer volgens het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) voor 2026. Op korte termijn, in 2026-2027, gaat het om een aanvullende openstelling in de SVN van slechts enkele hectares vanwege aflopende natuurcompensatie-overeenkomsten. Mogelijk is er aanvullend sprake van niet gedekte beheerkosten op natuurpercelen die zijn gerealiseerd in projecten van Rijkswaterstaat (specifiek de aanleg van de A73-zuid). Hiervoor wordt nog overleg gevoerd met betrokken partijen. Op dit moment zijn voor deze extra beheerkosten geen middelen gereserveerd.

Separaat volgt ook uiterlijk in het eerste kwartaal van 2026 een GS-nota waarin de financiering van natuurbeheer wordt herijkt. Bovengenoemde beheerkosten worden hierbij betrokken.

9. Relatie met aanpak coronacrisis

n.v.t.

10. Arbeidsmarktbeleid en uitvoeringskracht

n.v.t.

11. Effecten op CO₂ en stikstof emissies (effecten op klimaat en biodiversiteit/beschermde natuur)

De voorstellen in het Plan van aanpak leveren een positieve bijdrage aan: klimaatadaptatie, de instandhouding en versterking van de biodiversiteit en de beschermde natuurwaarden van het Natuurnetwerk Limburg.

12. Digitalisering & data governance

n.v.t.

13. Formatieve aspecten

Alle voorstellen kunnen met de huidige bezetting worden uitgevoerd. De eerder vrijgemaakte middelen maken het mogelijk om in de periode 2025-2027 een inhaalslag uit te voeren op het beheer van provinciale percelen en om de veldcontroles uit te voeren. Voor de periode na 2027 dienen de formatieve aspecten opnieuw te worden bekeken.

14. Samenwerking/afstemming andere clusters

De verbetervoorstellen voor natuurcompensatie die leiden tot een wijziging van de omgevingsverordening 2026 zijn besproken met de clusters RMT, AJZ en PLA.

15. Voorstel:

1. Instemmen het sonderend stuk Plan van aanpak verbetering natuurcompensatie
2. Toezenden van het sonderend stuk aan Provinciale Staten voor bespreking in de Statencommissie Leefomgeving
3. Te besluiten deze GS-Nota actief openbaar te maken